

ningar åt många håll. Det är beträffande dessa tankar kring den kristna bönen i öster i själva verket så långt ifrån fråga om några kuriositeter, att vi i stället måste säga oss, att vi här förnimma den levande fromhetens pulsslag i gångna tider likaväl som för den kristna symboliken fundamentala tankar.

Hans Cnattingius.

Några intryck från "Fest der deutschen Kirchenmusik" i Berlin.

Riksförbundet för evangelisk kyrkomusik i Tyskland firade sin stora »Fest der deutschen Kirchenmusik» i Berlin den 7—13 oktober. Det var egentligen med ganska stor tvekan och undran, som undertecknad för till denna musikfest. Skulle det vara möjligt för den evangeliska tyska kyrkan i dessa för denna så svåra och kritiska tid att genomföra en så brett och så storslaget planlagd musikfest? En hel vecka med konserter, föredrag och gudstjänster upptagande enbart verk av nutida yngre tyska tonsättare! Här skall genast och oförbehållsamt erkännas, att musikveckan genomfördes på det mest glänsande sätt och att den överträffade alla förväntningar. Den blev en kraftig och överväldigande seger för den evangeliska kyrkomusiken och dess nya tonsättargeneration. Programmet upptog ej mindre än ett trettiotal konserter och gudstjänster. Man må dessutom lägga märke till, att den mångfald av verk, som framfördes, nästan undantagslöst tillkommit under de senaste fem åren, att inga av dem voro obetydliga, men flera av dem mästerverk.

För den, som uppmärksamt följt de sista årens kyrkomusikaliska nyorientering i Tyskland, har det stått klart, att denna den tyska kyrkomusikens fest och genombrott måste komma. De sista femton årens kyrkomusikaliska strävanden ha varit ett målmedvetet och intensivt förarbete för detta genombrott. Svårigheter och motigheter ha mött, men med ungdomlig energi och se-gervisshet har allt trångbröstat motstånd slagits ned. De män, som gått i spetsen för denna nyorientering, ha från början insett, att den enda väg, som ledde till målet, var uppfostran och undervisning. Inte endast uppfostran *till* musik utan *genom* musik. I en i dagarna utkommen skrift om den nya kyrkomusiken säger författaren dr. O. Söhngen ungefär följande: »En kyrkomusiker, som endast är musiker, har ännu ej erfarit sitt kalls höghet och ansvar och duger därför ej till kyrkomusiker. Kyrkomusikern liksom prästen hör till den stora skaran av »Kristi tjänare och förvaltare av Guds hemligheter». Därför blir heller ej honom besparat att i djupaste nöd känna »Herre, jag duger ej till att

predika», men även motsatsen »Herre, jag tror, därför talar jag». Kyrkomusikerns uppdrag är ej annat än prästens: att uppbygga levande församlingar, och för denna uppgift sätter han i sanning ej in de sämsta krafterna. Med denna uppfattning av kyrkomusikerns kall följer nödvändigt en förändring av den kyrkomusikaliska utbildningen. De andliga och tekniska fordringarna på våra dagars kyrkomusikstuderande har högst väsentligt stegrats. Det finns väl knappast ett musikeryrke, som underkastas en så mångsidig och fordrande examen som exv. slutprövningen vid kyrkomusikaliska institutet i Leipzig eller de nya diplomprövningarna för kyrkomusiker i Preussen. Det råder intet tvivel om, att det i våra dagar växer fram ett organist- och kantorssläkte, som är tekniskt och musikaliskt bättre rustat än det föregående att en gång anknyta till kyrkomusikens stora mästare. Men med ett enbart tekniskt och otadligt musikaliskt verktyg är varken kyrkan eller kyrkomusiken betjänad. Kyrkomusikens utbildning måste läggas med hänsyn till tjänstens liturgiska uppgift. Därför bör troslära, bibelkunskap, liturgik o. s. v. stå i läroplanens mittpunkt.»

Med detta som bakgrund förstå vi, vilken kraft, som besjälade den nya tyska kyrkomusiken. Den tyska evangeliska kyrkan äger i dag en stor skara kyrkomusiker med en musikalisk utbildning, varom vi knappast ha en föreställning, fyllda av ungdomlig hänförelse för sitt kall och som med glädje tjäna sin kyrka och *musica sacra*.

Hittills har musikhistorien betraktat J. S. Bach som höjdpunkt och slutpunkt på den evangeliska kyrkomusiken. I våra dagar kommer en ny början. Den tyska kyrkomusiken lever. Den har fått en pånyttfödelse, som lovar en ny blomstringstid och en ny framtid.

Vid denna musikfest medverkade den evangeliska kyrkans främsta körer och dirigenter. De nya verken skulle framföras av de bästa till buds stående krafterna, något som för övrigt var nödvändigt för att de tekniska svårigheter, som oftast utmärka de nya verken, ej skulle lägga hinder i vägen för en rätt värdering och förståelse. Bland de medverkande körerna märktes Thomannerna, Kreuzkören, Magdeburgs och Bremens domkyrkokörer. Straube, Mauersberger, Lische, Thomas m. fl. dirigerade och bland orgelspelarna märktes Günther Ramin, Fritz Heitmann och Walter Kraft.

Någon detaljerad redogörelse för programmet skall här ej göras. De olika körerna och dirigenterna hade fått sig förelagda en eller ett par tonsättares verk. Härigenom vann man en välgörande enhetlighet och överskådlighet och fick en god föreställning om de olika tonsättarnas verk. Av de olika tonsättarna gävo Johann Nepomuk David, Ernst Pepping och Kurt Thomas de kanske starkaste intrycken. Andra namn, värda att lägga på minnet, äro Max Martin Stein, Werner Penndorf och Karl Gerstberger. För

den, som vill närmare studera de verk som framfördes — ett givande studium — och därigenom få en föreställning om den nutida tyska kyrkomusiken, nämner jag här utan att ingå på något närmare omnämnande några av de mest betydande verken. *David*: Koralmotetter för 4-st. kör, Ex Deo nascimur för 8-st. kör, Choralwerk 1—5 för orgel. *Pepping*: »Ein jegliches hat seine Zeit» för 4-st. kör, Psalm 90 för 6-st. kör. *Stein*: Tre motetter för 6-st. kör op. 3, Toccata och fuga i d. *Penndorf*: Mässa för 4-st. kör a cappella. *Gerstberger*: Motett op. 18, Koralförspel. *Thomas*: Kleine geistliche Chormusik op. 25. *Distler*: Die Weihnachtsgeschichte för 4-st. kammarkör a cappella och fyra försångare op. 10. *Kaminski*: Passionsmusik för sopran, kör och orkester, Magnificat för sopran, viola, liten kör och orkester.

Inte minst gudstjänsterna tilldrogo sig berättigad uppmärksamhet. Varje dag inleddes med en matutin och tvenne högmässor ingingo också i festens program: en festgudstjänst i Gustaf Adolfskyrkan och en nattvardsmässa i Nicolaikyrkan. Vid båda hade man återupptagit den gamla »Alternativ-Praxis», d. v. s. koralernas samtliga verser sjöngos och spelades växelvis av församling, kör och orgel. Vid festgudstjänsten hade man dessutom gjort ett försök att återuppliva de gamla evangeliemotetterna. Kören deltagar här jämte liturgen i textläsningen.

Till slut endast några ord om föredragen. Allt, som behandlades i dessa, torde väl icke befinna sig på samma stadium. Vad orgelrörelsen beträffar så kunde man göra en sammanfattning av femton års intensivt arbete. Här föreligga verkligen färdiga resultat. Lika långt har man inte nått vad beträffar »hornmusiken». Den tyska kyrkomusikaliska rörelsen har som bekant på sitt program även en reformering av »basunkörerna». Här står man nutilldags ungefär på samma punkt som orgelrörelsen på sin tid i Freiburg. Oklarast tyckes förhållandena vara på koral- och psalmsångens område. Kanske ha de i dag fortfarande rätt, som anse, att efter Johan Crügers död den evangeliska tyska kyrkan icke har fått någon verkligt stor livskraftig »Kirchenlied».

Som avslutning ännu ett citat ur den ovan nämnda boken »Die neue Kirchenmusik»: »Den som far från Berlin till Leipzig för att vallfärda till den plats, där J. S. Bach verkade, färdas över Wittenberg. Detta har alltid synts mig som en liknelse. Det går ingen annan väg till Bach och den evangeliska kyrkomusikens mästare än över Martin Luther och det budskap, som betvang honom. De båda gångjärn på dörren, som leder in i kyrkomusikens rike, äro i dag de samma som på Schütz', Buxtehudes och Bachs tid: »Jesu juva — Soli deo gloria».

Josef Hedar.